

У гады
ваеннага
ліхалецця

Экскурсія па экспазіцыі музея
Шылавіцкай СШ

Вялікай Айчыннай вайна – самая трагічная старонка гісторыі нашага народа. Наша мясцовасць была акупіравана ў першыя ж дні вайны. Па ўстаноўленаму фашысцкай Германіяй адміністрацыйнаму падзелу яна ўключалася ў акругу Беласток. Пачаліся гады акупацыі. У Шылавічах стаяў вялікі нямецкі гарнізон.

У ГАДЫ ВАЕННАГА ЛІХАЛЕЦЦЯ

22 чэрвеня 1941 г. фашысцкая Германія напала на Савецкі Саюз. Вайна ўвайшла ў свой пераходны перыяд. На Заходнім фронце ўвайшла ў дзеянне "План Вайфрыс" і некаторыя населеныя пункты раёна акупіраваліся. 27 чэрвеня 1941 года ў нашай мясцовасці была акупіравана мясцова-фашысцкай паліцыя. Усталяваўся акупацыйны рэжым. Галоўным вярхоўным органам была вышэйшая ў кантралявым плане "СМ" - мясцовы фашысцкі ўрадавы орган, германізацыя, нацыяналізацыя і выхаванне пароды Эўрапейскай Германіі.

Найважнейшымі былі ўключаны ў склад Беларускай акругі і аддзела да Уласовай Прэсіі. У гэтых месцах знаходзіліся мясцовыя партызанскія групы: Шылавічская, Шылавіч-Парыцкая, Гітлер, Раб і інш. У Шылавічах быў адміністрацыйны цэнтр - гміна.

РАЗДАВИМ
фашистскую
ГЕРМАНИЮ

Сержант Польский

Чого Гитлер хочот...

ОСТ

1. ...

2. ...

3. ...

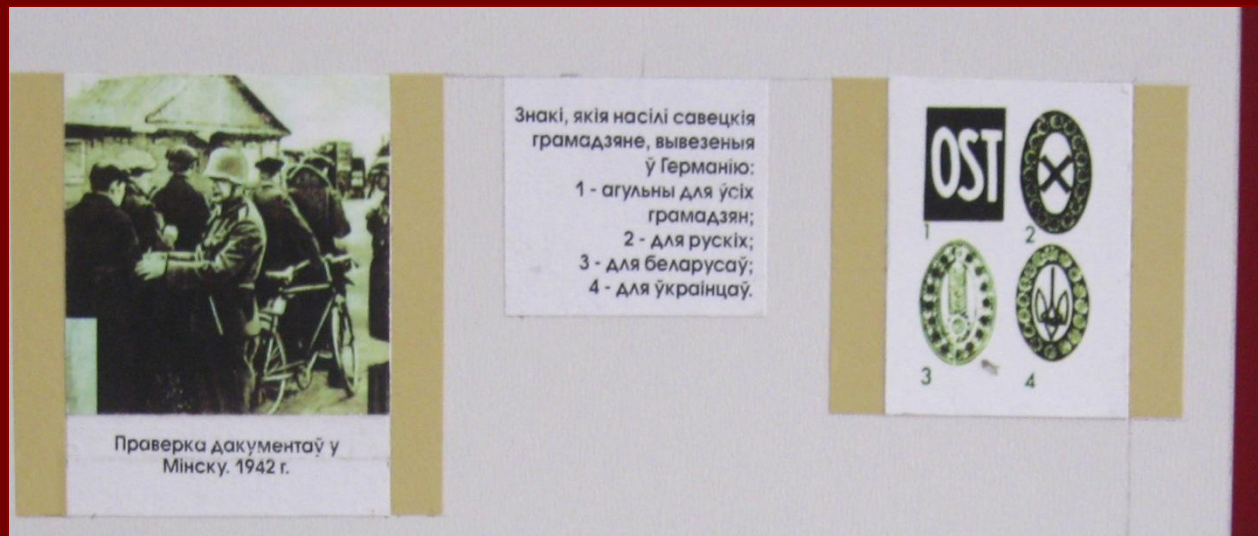
4. ...

5. ...

Галоўным органам была вышэйшая ў кантралявым плане "СМ" - мясцовы фашысцкі ўрадавы орган, германізацыя, нацыяналізацыя і выхаванне пароды Эўрапейскай Германіі.

Найважнейшымі былі ўключаны ў склад Беларускай акругі і аддзела да Уласовай Прэсіі. У гэтых месцах знаходзіліся мясцовыя партызанскія групы: Шылавічская, Шылавіч-Парыцкая, Гітлер, Раб і інш. У Шылавічах быў адміністрацыйны цэнтр - гміна.

Згодна з планам Ост, частка наесльніцтва СССР, павінна была стаць рабамі ў нямецкіх гаспадароў. Людзей хапалі і вывозілі на прымусовыя работы ў Германію. Усяго па Шылавіцкаму сельскаму Савету было вывезена 75 чалавек. Назад вярнуліся толькі 36 чалавек.

Вось такія знакі адрознення павінны былі насіць
нашы землякі на чужыне

Як страшны сон успамінае Вераніка Іосіфаўна Пашкоўская (нар. ў 1925 г.) два гады праведзеныя ва Усходняй Прусіі. Летам 1942 г. яна была адпраўлена на прымусовыя работы ў Германію. На плечы шаснаццацігадовага падлетка лёг увесь цяжар паднявольнай працы.

Такія пашпарты выдаваліся мясцовым жыхарам на акупіраванай тэрыторыі. Разам з фотаздымкам, апісанне знешнасці

Але народ не скарыўся. У музейнай калекцыі — некалькі экзэмпляраў газеты “Раздавім фашысцкую гадзіну”. Гэта газета распаўсюджвалася сярод воінаў Чырвонай арміі і на акупіраванай ворагам тэрыторыі. Яна падымала баявы дух і ўсяляла надзею на перамогу ў вайне.

32 нумар газеты выдадзены ў лютым 1942 г. у час разгрому немцаў пад Масквой

Усе друкаваныя выданні ваеннага часу захаваліся ў мясцовых жыхароў і былі знойдзены ў наш час выпадкова.

Пролетары всех стран, соединяйтесь!

РАЗДАВИМ

фашистскую

ГАДИНУ

№ 8. АГИТПЛАНЕТ, ИЗДАНИЕ ГАЗЕТЫ „ЗВЕЗДА“, ОРГАН ЦК КП(С)У. ИЮЛЬ 1941 г.

Сержант Подольный

Привет бойцу, кто храбро
взялся в воздух,
Кто рвется в бой на славы
дела.
Недаром пару крыльев крас-
нозвездных
Ему для битвы родина дала.
Таков и он, герой—сержант
Подольный.
Ему отчужда наша дорога.
За свой народ, в защиту жизни
вольной
Он самолет бросает на врага.
Он с зростью летит нестре-
шовой.
Войска фашистов. Бомбы в
И видел только столб дыма,
Где раньше танки вражеские

Чего Гитлер хочет...

Помещика крестьянину на шею посадить.

Заводы в собственность буржуев превратить.

Красная Армия героически защищает
честь, свободу и независимость нашего Отечества
от немецко-фашистских захватчиков!
Дух великого Ленина и его доблестная армия
вдохновляют нас на Отечественную войну.
Под знаменем Ленина—Сталина, вперед к победе!

ВЕТОВ ПУТАЛОВ ЦЯЩИХСЯ СССР

ороны

**Гналі немцы- афіцэры
Як быдлё сваіх салдат
На зімовыя кватэры
У Маскву і Ленінград.
На фашысцкі брэх і
крык
Адказаў савецкі штык:
- Калі ласка! Вам
кватэры?
Ад сяла і да сяла
Для салдат і афіцэраў
Бура снегу намяла.**

№ 32 АГІТПАКАТ, Выхадне газэты „Савецкая Беларусь” — орган ЦК КП(б) Ліпень 1942 г.

НЯХАЙ ЖЫВЕ СВАБОДНАЯ БЕЛАРУСЬ!

УЗНІМАЙСЯ, НАРОДЗЕ МОЙ, НА ВЯЛІКУЮ РАСПЛАТУ

(Са творца народнага паэты БССР Янікі Купалы
да беларускага народа)

БЕЛАРУСЬ, БРАТЫ І СЕСТРЫ МАЕ! ВЯЛІКІ НАШ ПАЛКА-
ВОДзец, МУЖНЫ ВОІН АРМІЙНАЯ ВАЙНЫ СТАЛІН ВЫБЕГ
СЛАТКУЮ НАШУ ЧАРВОНУЮ АРМІЮ І РЭЮ НАШУ КРАЇНУ
НА ВЯЛІКІ СПРАВА, НА ВЯЛІКІ РАЗГРОМ ТУДЭРАСКІХ
ПОЛЧЫШ, ПАЧАЛАСЯ ВЯЛІКАЯ І БЕЖАТАСКАЯ РАСПЛАТА
З ПОДЛЫМІ ЗАКОПІКАМІ, НА НАШАЙ ЗЕМЛІ ЗНАЙШЛІ
САБЕ МАТЛЫ ЗВЫШ ШАСЦІ МІЛЬЯНАТ НЕМЦАВ, БАНДЫ
ТУДЭРАСКІХ ВАІН УЖО КОШЫЦА З СОВЕЦКІХ ЗЕМЛЮТ,
УСЦІЛАЮЧЫ ДАРОГІ ДЗЕСЯТКАМІ ТЫСЯЧ ТРУПАВ ШТО-
ДЗЕНЬ І ПАЛІВАЮЧЫ НАШЫ ПАДІ СВАЕЯ ПАГАНАЯ КРЫ-
ВЕЮ. ЯНЫ ХАЦЕЛІ ўзяць МАСКВУ, А ЗНАЙШЛІ ПАД
МАСКВОЙ СВАЮ ПАГІБЕЛЬ І ПАЧАТАК СВАЕГО ГАНЕБНАГА
КАНЦА.

І Т ГЭТЫ ЧАС РАСПЛАТЫ З ВОРАГАМ ВЫ ПАВІННЫ ПА-
МІТАць, ШТО СВЯТЫ АБАВІЗАК НАШ ПЕРАД РАДЗІНАМ —
ШЧЕЗ БОЛЬШ ЯК КАЛІ ПАМІСЦІць ВОРАГУ БЕЗ КАРЦА І БЕЗ
МЕРЫ, ПАМІТАЙце — нІводзін НЕМЕЦ НЕ ПАВІНЕН ВЫЙСЦІ
ЖЫВЫМ З НАШАЯ ЗЕМЛІ, РАВНЕ СМЕРЦЬ КОЖАМУ З ІХ.
БРАТ НАШУ БЕЛАРУСКУЮ ЗЕМЛЮ НЕДАБАТІМ ЯНІМЦЕХІ
ЗНАІ БУДУць КАШЫЦА Т СВАЮ ГЕРМАНІЮ, НЕ ПАВІННЫ
ІНЫ ДАВІСЦІ КУДЫ БУДУць ХАЦЕць, УСЕ ЯНЫ ПАВІННЫ
ПАЛЕТчы НА НАШАЯ ЗЕМЛІ.

ПЛЯСКА ПЕРАД СМЕРЦІЦЮ

Деті і ласкі менавіта вамі
У крыжы.

Па крыжы, на кляку, бегіце!
У Бялія баяні.

Рэчы, якія пакінула
нам вайна: штык ад
знакамітай вінтоўкі
Мосіна, з якой рускі
салдат прайшоў
некалькі войнаў, а
савецкі пачынаў
Вялікую Айчынную,
кабура ад пісталета,
каска і біклага
чырвонаармейца

Астаткі боепрыпасаў, што руйнавалі нашу
зямлю, забівалі людзей, каска нямецкага
салдата

НАШЫ ВЕТЭРАНЫ

Некаторыя нашы
землякі змагаліся у
радах савецкай і
польскай армій.
Нікога з іх ўжо няма
ў жывых. Але нам
засталіся ўспаміны
гэтых людзей

ТРАФІМОВІЧ

МАКРЫЙ
Гаўрыіл Мікалаевіч

САКАЛОЎСКИ
Станіслаў Іванавіч

ВЕРБЕЛЬ
Казімір Іосіфавіч

ПЯКАРСКИ
Мар'ян Станіслававіч

ДУРНЕЎ
Ягор Васільевіч

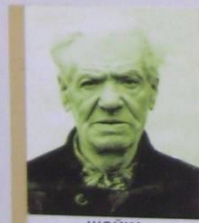
АСТАПКЕВІЧ
Уладзімір Міхайлавіч

ЯГНЕСКА
Варвара Аляксееўна

КАЗЛЕНКА
Іван Іванавіч

ШЭЙКА
Станіслаў Іванавіч

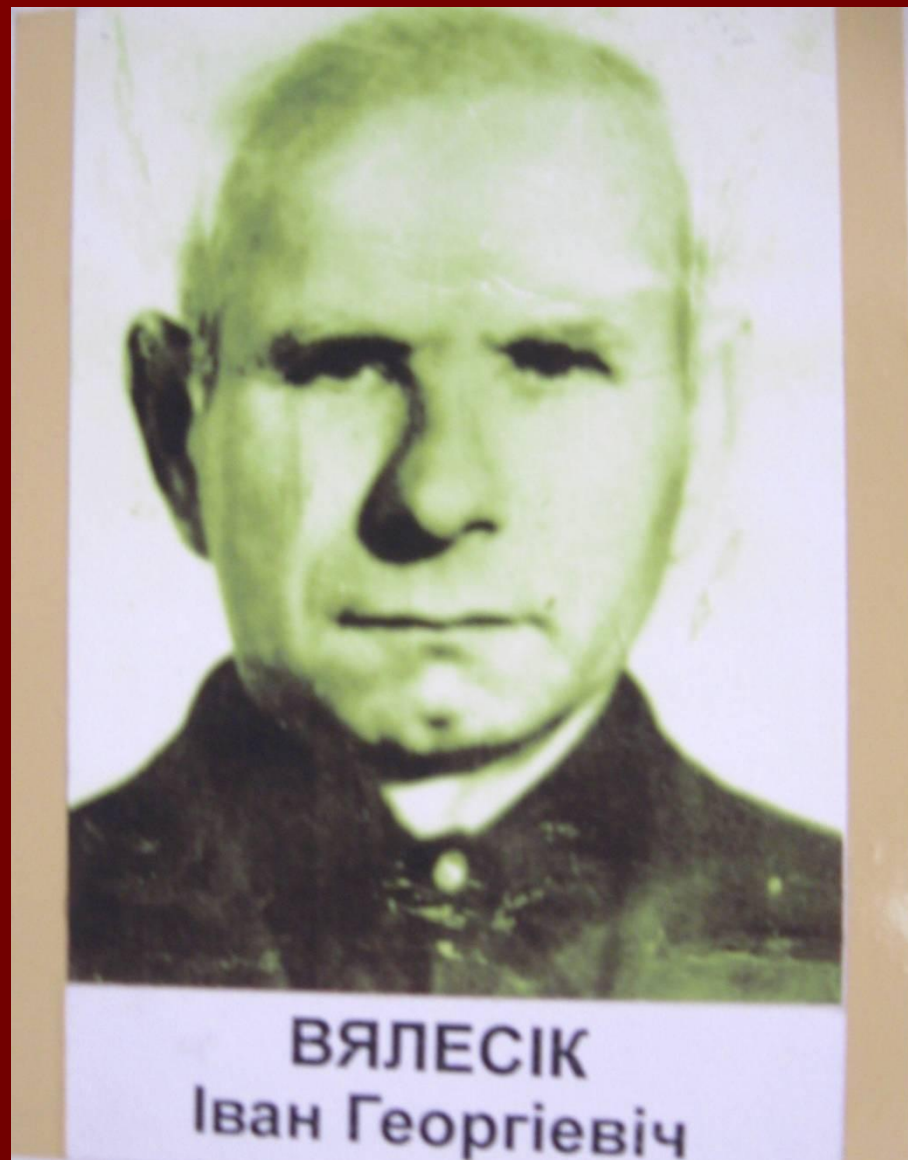
Ля брацкай магілы

ВЯЛЕСИК
Іван Георгіевіч

Вялесік Іван Георгіевіч

Усё сваё жыццё, за выключэннем ваенных і пасляваенных год пражыў у вёсцы Бегені. Шмат цікавага і трагічнага ўспамінае Іван Георгіевіч. Як у складзе 27 пяхотнага палка Польскай Арміі Людовай удзельнічаў у Вісла-Одэрскай аперацыі, як ледзь не патануў разам са сваім "максімам" пры пераправе праз Одэр, як трапіўшы ў акружэнне пад суцэльным агнём праціўніка прарываліся да сваіх некалькі дзён. У жывых засталіся са 115 толькі 27 чалавек.

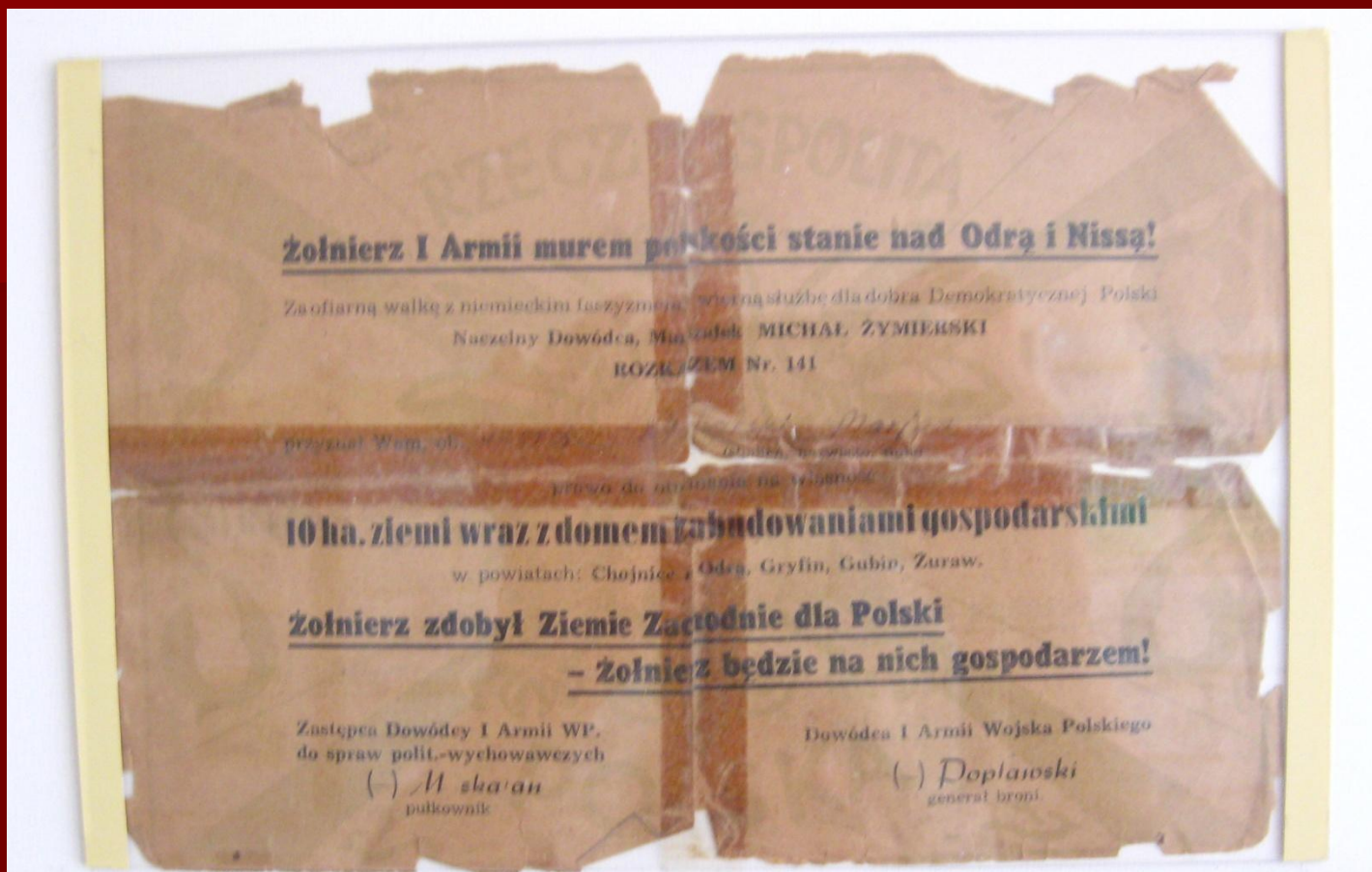

Варвара Аляксееўна Ягнешка

З вясны 1944 г. служыла санінструктарам у аўтасанроце №3 у складзе 1-га Беларускага фронту. Удзельнічала ў аперацыі «Баграціён», у баях за Усходнюю Прусію, у вызваленні Польшчы. Вайну завяршыла ў Германіі, на Эльбе.

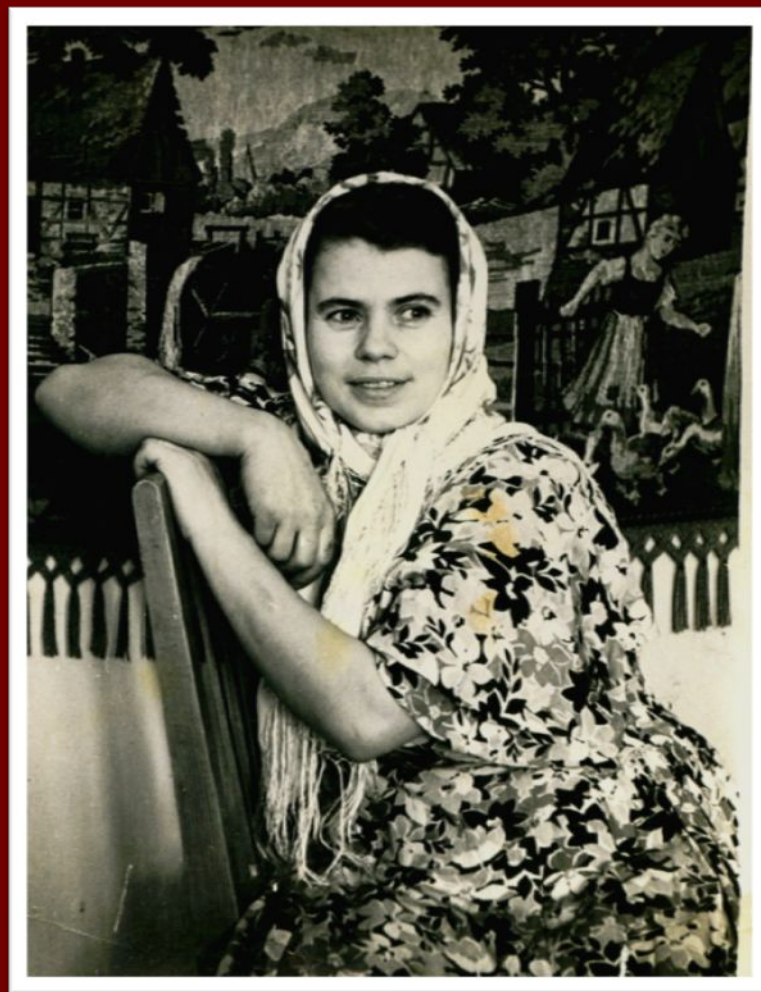
У горадзе Вітцендорфе

Цікавы дакумент – дазвол на валоданне 10 гектарамі зямлі і гаспадаркай на былых нямецкіх тэрыторыях, што сталі пасля вайны належаць Польшчы. Такі дакумаент даваўся салдатам Польскай Арміі, асабліва з нашых тэрыторый.

Шырэй Елізавета Васільеўна

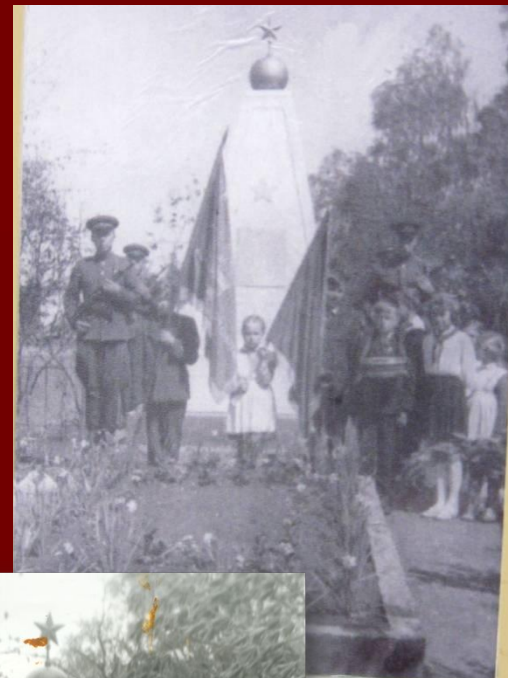
Нарадзілася ў 1927 г. ў падмаскоўным г. Бораўск восенню-зімой 1941 – 1942 гг. Перажыла трохмесячную акупацыю ў час Маскоўскай бітвы. Пасля вызвалення ўдзельнічала ў аднаўленні горада. Да канца вайны працавала на фабрыца па пашыве адзення і абутку для салдат.

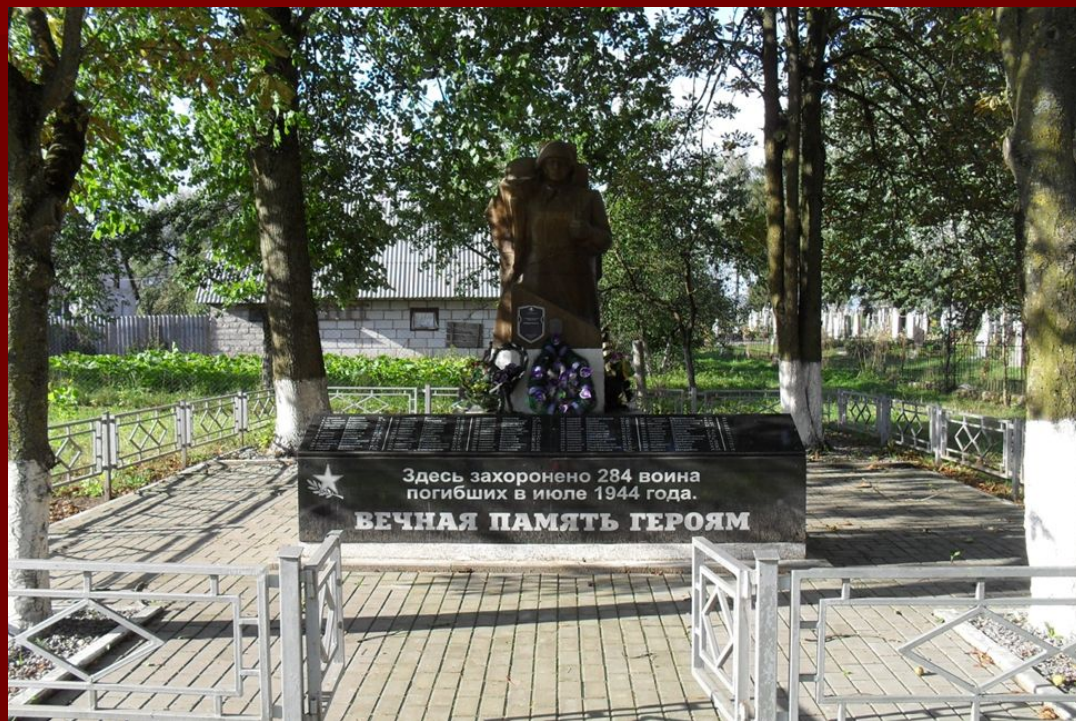
Шылавічы, як і ўвесь Ваўкавыскі раён вызвалялася ў ліпені 1944 г. Баі за нашу вёску і наваколле былі вялікімі. Змагаліся тут часці 169 Рагачоўскай стралковай дывізіі. Салдаты гэтай дывізіі прайшлі слаўны шлях абараняючы Украіну, удзельнічалі ў Сталінградскай і Курскай бітвах, у аперацыі “Баграціён”, пазней вызвалялі Усходнюю Прусію і Польшчу, удзельнічалі ў Берлінскай аперацыі. Многім воінам гэтай слаўнай дывізіі было наканавана загінуць вызваляючы нашу мясцовасць. У асноўным гэта салдаты 680 стралковага палка.

■ Пасля вайны адбылося перазахаванне астанкаў савецкіх воінаў і партызан, што загінулі вызваляючы Шылавічы і суседнія вёскі. У 1948 годзе на магіле быў пастаўлены помнік.

У 90-х гадах
помнік быў
рэканструяваны.
У брацкай магіле
пахаваны 287
воінаў і
партызан. Імёны
толькі 65 з іх
вядомы.

НАВЕКІ Ў НАШАЙ ПАМ'ЯЦІ

ДЗІДЗЕНКА
Афанасій Ксенафонтавіч

СІДАРЭНКА
Міхаіл Пятровіч

ГУСЕЎ
Павел Андрэвіч

НОСІКАЎ
Сцяпан Антонавіч

ЯКАВІН
Андрэй Федаравіч

ЯМЕЛЬНАЎ
Максім Іванавіч

Намаганьнямі вучняў і настаўнікаў Шылавіцкай школы была праведзена вялікая пошукавая работа, знойдзены сваякі некаторых воінаў, загінуўшых за нашу мясцовасць.

Гэты дакумент, так званая "пахаронка".
Страшней гэтай весткі для родных і блізкіх не магло быць нічога.

144-я
ОТДЕЛЬНЫЙ МЕДИКО-
САНИТАРНЫЙ БАТАЛЬ-
ОН, 23 октября 1944 г.

ИЗВЕЩЕНИЕ № 214

Ваш муж рядовой ЕМЕЛЬЯНОВ Максим Иванович, уроженец Амурской области, Бурейский район, д. Чернигов в бою за социалистическую Родину, верный военной присяге проявив героизм и мужество, был ранен и умер от ран 22 октября 1944 года.

Похоронен на Православном кладбище, Девятковского с/Совета, Волковинского района, Гродненской области.

Настоящее извещение является документом для возбуждения ходатайства о пенсии .

Командир 144 МСБ

капитан - ОВЧИННИКОВ

печать МСБ

Копия верна: Зрио Бурейского райвоенкома
капитан - *В. Сальченко*

(ВАЛЬЧЕНКО)

1 рядовой	Адилев	М.	14 рядовой	Волобуев	В.А.	27 рядовой	Замаяв	Г.И.	40 рядовой	Кутвеладзе	М.С.	53 ст. сержант	Пронюфьев	Ф.И.	66
2 ст. рядовой	Алмазов	А.Т.	15 рядовой	Гасюков	Н.В.	28 рядовой	Зурашвили	И.А.	41 рядовой	Кузин	С.С.	54 мл. сержант	Серещинский	В.И.	67
3 мл. сержант	Андрашшин	Н.Н.	16 рядовой	Гордеевко	И.И.	29 рядовой	Истагелуб	С.П.	42 рядовой	Лазарян	А.С.	55 рядовой	Синельников	И.М.	68
4 рядовой	Байдалов	М.Н.	17 рядовой	Грибенюк	И.Б.	30 рядовой	Истамбул	И.П.	43 рядовой	Лалицкий	Н.Ф.	56 мл. сержант	Сидорко	М.П.	69
5 мл. сержант	Байдалов	Н.В.	18 ефрейтор	Грибонич	И.Д.	31 ст. сержант	Каларухин	И.П.	44 рядовой	Пилатов	М.Н.	57 рядовой	Соловьев	С.Ф.	70
6 рядовой	Бакланов	С.Г.	19 рядовой	Гриценко	Н.П.	32 рядовой	Клементьев	П.З.	45 рядовой	Медведев	И.И.	58 ефрейтор	Сомов	С.Ф.	71
7 рядовой	Баранов	Н.Е.	20 сержант	Гусев	П.А.	33 рядовой	Клименко	И.З.	46 рядовой	Найденев	Н.Н.	59 ефрейтор	Смоляр	К.А.	72
8 рядовой	Баранов	Г.С.	21 ефрейтор	Диденко	А.К.	34 рядовой	Козлов	М.И.	47 рядовой	Нарзалин	А.С.	60 рядовой	Стрижельский	В.И.	73
9 рядовой	Белков	Н.Н.	22 ефрейтор	Дятлов	В.К.	35 рядовой	Колосов	В.П.	48 рядовой	Наштуренко	И.М.	61 рядовой	Цыццашвили	Г.С.	74
10 рядовой	Биналовский	В.К.	23 мл. сержант	Езюровский	И.И.	36 рядовой	Колосов	П.А.	49 сержант	Носиков	С.А.	62 сержант	Шабанов	И.Д.	75
11 рядовой	Биряшев	И.А.	24 ефрейтор	Емельяненко	А.Т.	37 ефрейтор	Короткевич	В.В.	50 старшина	Онуфриенко	В.Р.	63 ст. сержант	Шайкин	И.Д.	76
12 рядовой	Бровченко	И.А.	25 ефрейтор	Емельяненко	А.Ф.	38 рядовой	Косьянов	Ф.Д.	51 рядовой	Переведенцев	Н.Д.	64 рядовой	Яковин	А.Ф.	77
13 рядовой	Валиев	Г.М.	26 рядовой	Емельянов	М.И.	39 ефрейтор	Косьяков	И.Д.	52 рядовой	Поптавцев	В.П.	65 сержант	Ястребов	И.М.	78

Здесь захоронено 284 воина
погибших в июле 1944 года.

ВЕЧНАЯ ПАМЯТЬ ГЕРОЯМ

Бакін Сяргей Рыгоравіч

**Загінуў вызваляючы вёску
Шылавічы. Пахаваны ў
брацкай магіле. Яго сям'
я прыязжала з Арла праз
68 год пасля вайны**

**Трэба мужнымі быць у жыцці,
Памятаць кожны дзень і гадзіну:
Жыць на свеце – не поле прайсці,
Мы ў адказе за мір, за Радзіму**